

Studier Kritiker och Notiser.

Litterär Tidning.

N° 39 och 40.

Lördagen den 23 December

1843.

Missionsverksamheten,
med särskilt hänseende till Sverige och dess
nyaste missionslitteratur.

(Svenska missionsällskapets årsberättelser.
— Missions-tidningen. — Missionshistorien
af Steger, öfversatt af E. J. Nordensson.
Stockholm 1843).

För den, som lugnt betraktar kristendomen under dess närvarande tidsfäste, wisa sig flere företeelser, hwilka klart ådagalägga, att den ännu icke lefwat ut, och hwilka således uppfylla dess wänners hjertan med förtröstan och glädje. Till dessa företeelser räkna wi för det första det hos kristendomens anhängare öfwerallt synbara sträfswandet efter reda och klarhet i kristendomens inre wäsen och betydelse. Det är sant, att enheten i detta sträfswande ännu icke är stor, att man arbetar i de mest olika riktningar, att den gamla berättelsen om tornbyggnaden i Babylon kommer i minnet, när man betraktar våra tiders byggnader i kristendomens wetenskap, theologien. Det är ock sant, att denna brist på enhet i många hänseenden är betänkelig. Se wi på historien, så måste wi medgifwa, att nämnda brist icke war till i de tider, då kristendomen befann sig som bäst. Den war således icke till i kristendomens första tider, då alla de troende woro ett hjerta och en själ. Wi räkna nemligen icke till bristen på enhet den strid, som kom utifrån, antingen densamma afsåg hela kyrkan eller någon afdelning deraf, som inom sig war enig. Således kunna wi ock säga, att bristen på enhet icke heller lät förnimma sig i den protestantiska kyrkans första tider. Man hade då mera yttre än inre fiender att bekämpa. Man wiste temligen klart, hwad man sjelf wille och egna bröder woro ej till förargelse. Ett sådant tillstånd af enhet, af inre öfwerensstämmelse och frid, har nästan alltjemt funnits i

den swenska kyrkan. Dess motsättning upptäckes deremot lätt i flera perioder af den allmänna kyrkans lif, och är der ingalunda någon glädjande syn. Det war icke till det ringaste gagn för kristendom och kristlig wetenskap, att munkarne i den grekiska kyrkan, långt före det grekiska rikets fall, uppkastade tusentals fina spörsmål, införde menigheterna i de lärda undersökningarne, och läto we eller wäl bero på det parti man i dessa utwalde. Det gaf kristendom och kristlig insigt ringa styrka och fullkomlighet, att något längre fram i tiden kristendomens lärde, kristendomens tänkare, scholastikerne, bekämpade hwarandra på lif och död för några dialectiska differensers skuld, hwilka mången numera har swårt att anse för differenser; att de uppreste sig som fiender mot hwarandra i frågor, der enheten icke låg mycket afslagen. Det war icke heller till bättnad för den lutheriska kyrkan, att såkallade Lutheraner och Philippister ställde sig på två mot hwarandra, försökte att uthada ögonen på hwarandra, och gåfwo med sin sejd förargelse i stället för uppbyggelse åt församlingen. Det ware således långt borta, att wi obetingadt skulle berömma och glädja oss åt bristen på enhet i kristendomen. Dock får den icke heller nedslå oss och derigenom förwilla våra omdömen om kristendomens tillstånd. Ligger der i djupet af de stridandes sinnen en ärlig iswer för det sanna och rätta, strida de icke blott för att strida, utan för att komma till slut med det olifartade och således för att erhålla fred, erkänna de uppöfwer striden en fridsande, som skall upprätthålla den sak, som är god, derföre att den är hans, så må de, i Guds namn, utkämpa sin strid, utsäga hwad de mot och för hwarandra hafwa att påstå, och öfwerlemna afgörandet åt honom, som kan slåcka all brand, således äfwen menniskosinnet. Wi lemna här oafgjordt, huruwida de äldre striderna i församlingen warit af denna beskaffenhet; att de som nu föras äro

det, det wåga wi hoppas, utan att wi derföre för öf fördölja, att äfwen dessa strider hafwa sina stora äfwentyligheter. Wi se dock i dem och hos många i dem uppträdande det allwar, förutan hwilket ingen strid är ädel. Bredwid detta allwar står wisserligen en stor ifwer för det egna och en stor hätsfhet mot det fremmande; men detta är allwarets fluggsida och kan likafälitet absolut skiljas från allwaret, som hus och flugga kunna absolut åtskiljas. Och här och der förädla sig allwaret till kärlek. Det gemensamma i olightheterna upptäckes, fasthållles, äras, älskas. Hufwudsak förglömmes icke för bifak. En olika utweckling af samma hufwudsak medgifwes som möjlig. Man twistar icke om sanningen, såsom om ett på runstycket bestämdt capital, hwilket icke kan wara mer än ett, derföre att det är dödt och, såsom man säger, hwarfen får ökas eller minskas; utan man låter sanningen wara en ränkebärande hufwudstol, som i oändlighet, ehuru icke alltid i de skrifna räkningarne synbart, förkofrar sig, men aldrig fullständigt kan avslutas. Med denna sanning till fred må wi åtnöjas. Längre komma wi icke. Men längre behöfwa wi ej heller komma. Med den är allt godt. Med den äro rörelsen och lifwet goda. Med den är sjelfwa striden och stridens bitterhet god. Att den icke af alla warschblifwes och påaktas, är icke tidens, utan några individers fel. Tills den allmänneligen påaktas, må striden fortgå, här och der äfwen wilddt och barbariskt, dock för den granskande åskådaren till ett ofäfwigt vittnesbörd derom, att christendomen ännu äger makt att hålla sinnena wakna och tankarne leswande och wiljan spänd, till ett emotsägligt bewis derpå, att christendomen ännu är ett salt, som icke förlorat sin sälta, och att des förkastande således ännu är förtidigt.

Ett annat bewis för det samma är christendomens förmåga att utweckla sig utåt. Angående denna wore mången lärarik betraktelse att anställa. Förmågan är lika så gammal som christendomen sjelf. Den war redan i christendomens begynnelse mycket stark. Den fortgick utan egentligt afbrott. Den fortgick wäl icke alltid lika lifligt, men den upphörde dock aldrig helt och hållet att verka. Och den utöfwades mindre af kyrkan, såsom ett samhälle, än af enskilda medlemmar af kyrkan. Andra till reformationstiden utgingo froma klosterbröder på tillskyndelse af någon abbot eller clerk, eller också af egen drift, och predikade evangelium för hedningarne. Ansgarii historia är en typ för missionens i allmänhet. Först sedan enskilda lärare genom

ihärdighet och klofhet, genom förfakelse och kärlek wunnit något folk åt Christus, wanligast på det sätt, att höfdingarne, att konungafamiljerna, att öfwerheten först wunnit, lät kyrkan det wunna i sig incorporeras, togo kyrkans styresmän de förwärfwade folken i besittning, upprättade bland dem kyrklig ordning, omslöt dem med kyrkans band, och lät dem förnimma en makt, som hwilat, medan de enskilda arbetarne uträttat sitt wärf, medan de lidit och förfakat, medan de för en sak, som för dem war den högsta, uppoffrat sina bästa krafter och icke sällan lifwet. Efter reformationen blef förhållandet i den catholska kyrkan något förändradt. Kyrkan såsom kyrka åtog sig missionens sak. I kyrkstyrelsen ingick en egen afdelning pro fide propaganda. Genom denna ordnades de åtgärder, som hade till föremål christendomens utbredande. För den redogjorde de munkföreningar, som åtogo sig det wigtiga wärfwet. Huru mycket Jesuiterne härwid uträttade, kunna wi icke här omtala. Wi anmärka blott, att inom den catholska kyrkan christendomens utbredande alltid förblef ett kyrkostyrelsens och kyrkosamhällets åliggande. Icke så hos Protestanterne. Bland dem fortsattes det äldre efter apostlarnes exempel inrättade förfarandet. Enskilda verkade bland de otrogna efter andans ingifwelse och efter de gåfwor och krafter som anden förlånade. Det hände till och med ofta, att de som i större eller mindre stycken afweto från kyrkans antagna lärobegrepp, med kraft utöfwade en sådan verksamhet, och ingen nekade, att genom densamma mycket godt uträttades, mycken wälsignelse utbreddes. Redan i det 16:e århundradet påtänkte Protestanter en sådan verksamhet; utwecklingen inåt, ordnandet af lärobegrepp och författning, af kyrkotukt och gudstjenst, och dertill sjelfförwaret mot den gamla kyrkan kräde dock för stor uppmärksamhet, att man kunde göra mycket för christendomens utbredande bland hedningar. Äfwen i 17:de århundradet sjsjelsatte Protestanterne sig mest med sig sjelfwe. Men sedan deras bestånd blifwit försäkradt, sedan oron bland dem lagt sig, sedan den till hälften borgerliga och till hälften religiösa kampen i England blifwit utkämpad, sedan trettioåriga kriget i Tyskland skänkt Protestanterna säkerhet och fred, sedan England och Holland blifwit herrar öfwer betydliga delar af Asien, Afrika och Amerika, kunde europeisk tro — en sådan war uppenbarligen christendomen, ehuru den utgätt från Asien — slå rötter i de fremmande werldsdelarne. Ur de practiska männens, Speners, Frankes och Zinzendorfs skolor utgingo mis-

sionärer med ädel vilja och utmärkt förmåga. Sällskap bildade sig, som upprätthöllo, och förstärkte det enskilda nitet. Dessa sällskap utgjordes dock blott af enskilda och styrdes af dessa; gemenskapen med kyrkan war blott en andelig och osynlig; en lekamlig och synlig sattes icke i fråga. Platsen för dessa sällskap war England och Tyskland. Flera af de der stiftade föreningarne, 100 till 150 år gamla, äga ännu bestånd. Längre ned i tiden tillkommo nya föreningar. Det brittiska riket har de flesta och rikaste. Tyskland står dock, hwad antalet beträffar, icke mycket tillbaka. Schweiz, Frankrike, Nederländerna deltaga och i verksamheten. Och på ett mycket betydande sätt sluta sig till dessa europeiska samhällen de som blifwit bildade i N. Amerikas förenade stater, der också missionsbemödanerne äro lifliga. Nedan af detta wisar det sig, att Protestanter lefwa och verka för christendoms utbredande.

Det kan wara i sin ordning att, så wida det genom siffror och ord låter sig göra, här lemna en hastig öfversigt af missionsbemödanernes närvarande tillstånd. Det är bekant, att de flesta engelska missions-sällskap, liksom andra froma samfund i England, under loppet af Maj månad hwarje år redowisa för det förflutna årets tilldragelser och verksamhet. Maj månad skänker åt den i London sig uppehållande och för froma stiftelser intresserade fremlingen nästan dagliga fester. Engelsmännens föresyn hafwa flera tyfva och franska föreningar följt. Det senaste wi från de särskilda folken erfarit angående deras missionsverksamhet är ungefär följande.

Det engelska riket har fem mycket betydande föreningar för missionsfaken och flere mindre. Wi uppräknat dem och uppgifwa till en början de penningsummor, med hwilka de under det sistförflutna året werkat.

Det kyrkliga missions-sällskapet (Church-Missionary Society), stiftadt wid närvarande sekels början, hade d. 3 Maj i. å. sitt 43:e års möte och redogjorde då för årsinkomsterna, som utgjorde i swenskt banco omkring r:dr 1,450,000.

Wesleyanska missions-sällskapet, stiftadt år 1814, hade årsmöte d. 4:e Maj, då den stora Greter-Hall i London icke kunde rymma alla tillströmmande åhörare. Årsinkomsterna hade warit 1,180,000.

Baptist-missions-sällskapet, från 1792, hade redan d. 27:de April sin

årsförsamling, då årsinkomsterna uppgafwos till r:dr 255,000, jemte ränta af ett capital 390,000 r:dr banco.

Londoniska missions-sällskapet (uppehållet af Dissenters) höll d. 11 Maj sitt 49:de årsmöte, och uppgaf då årsinkomsterna till 942,000.

Sällskapet för ewangelii utbredande hade under år 1841 (förhållandet för 1842 är oss obekant) i inkomst omkring 1,600,000.

Wi hafwa satt talen under hwarandra för att göra öfversigten och sammanläggandet så mycket lättare. Utgifterna hafwa warit ungefärligen desamma som inkomsterna. Några sällskap hafwa utgifwit betydligt mera än de indragit. Ett särskilt factum må nämnas. Det kyrkliga sällskapet hade under år 1841, till följe af sin utbredda verksamhet, ett deficit af omkring 300,000 r:dr b:co. Wid början af år 1842 tillkännagaf det, att det antingen måste inskränka sin verksamhet eller påfalla större understöd. Räkningarne för 1842 utwisade det goda resultat, att skulden, på 12,000 r:dr b:co nära, war betalt, utan att någon inskränkning i verksamheten behöft äga rum. Sådant kan ske i England genom enskildas medverkan. — Jemte de nämnda sällskapen verka flera andra mindre, som hafwa från 10 till 100 tusen r:dr i årlig inkomst och utgifwa ungefärligen desamma. Londoniska sällskapet för missionen bland Judarne firade d. 5 Maj sin årsfest och uppgaf då det förra årets inkomst hafwa uppgått ända till 300,000 r:dr b:co. Man kan utan fara att misräkna sig antaga, att enskilda Engelsmäns penningbidrag för christendoms utbredande bland icke-christna årligen utgöra sex till sju millioner r:dr swenskt b:co.

Hos de andra folken äro summorna lägre, men sträfswandet icke mindre ädelt. Wi hitsätta några uppgifter angående inkomsterna, hwilka i wi mån utwisastämningen i de särskilda länderne. Missions-sällskapet i Paris, 19 år gammalt, hade d. 4:e sisl. Maj sin årsfest, och uppgaf då i inkomster, bland hwilka dock förra årets behållning war inräknad, omkring b:co r:dr 80,000. Året förut hade inkomsterna blott warit omkring 54,000 r:dr b:co *). Utgifne woro under 1842 omfr. 60,000 r:dr b:co.

*) Så i Sw. missionstidn. f. 1833 no 1. Något annorledes i den källa wi för öfrigt begagna, hwarom nedan.

Nederländska missionsfällskapet i Rotterdam indrager årligen omkring	r:dr 60,000.
Brödräfsöreningens missionsfällskap	160,000.
Missionsanstalten i Halle, utom räntor af fonder	1,000.
Evangeliska missionsfällskapet i Basel	86,000.
Rheniska missionsfällskapet i Barmen, i år 25 år gammalt *)	40,000.
Berlinska fällskapet för befordrande af den evangeliska missionen bland hedningar	38,000.
Pastor Gofners (nyligen reorganiserade) missionsanstalt i Berlin	8,000.
Lutheriska missionsfällskapet i Dresden	36,000.
Nordtyska missionsfällskapet i Hamburg	15,000.
Missionsfällskapet i Lausanne	3,500.
Vi hitsätta äfwen de för Amerika siff uppgifna talen.	
Baptist-missionsfällskapets årliga inkomst är omkring	137,000.
Amerikanska missionsfällskapet (Board of foreign missions, utan hänseende till bekännelsen)	1,027,000.
Det biskopliga missionsfällskapet	88,000.
Biskopliga metodist-missionsfällskapet	360,000.
Fria metodisternas missionsfällskap	11,000.
Presbyterianska missionsfällskapet	187,000.

Wid uppgifterna af dessa tal hafwa wi icke ansett en noggrann reduction behöflig. För öfwerfigten torde de runda talen göra tillfyllest. Efter en så tillförlitlig sammanräkning, som uppgifter af mycket olika fullständighet, från mycket olika håll, och i mycket olika myntsorter göra möjlig, har under det förflutna året till missionsfällskaper inslutit omkring 10,200,000 r:dr sw. b:co, hwaremot samtliga fällskapen användt omkr. 8,600,000 r:dr s. m. (Jfr. Magazin f. die neueste Geschichte der evang. Missions- u. Bibelgesellschaften, Jahrg. 1843, 1:s u. 2:s Dnartalbest, hwarur ofwan upptagna uppgifter liksom de näst härefter följande till största delen är hämtade).

Genom dessa samfund, och de medel de kunna använda, hafwa nästan öfwerallt i werlden så kallade stationer blifwit bildade, på hwilka de utsände med sina familjer (i mer än ett hänseende har det befunnits godt, att missionären är gift och kan föra ett krist-

*) Det firade sitt 25 åriga jubileum d. 6 sfil. Sept. Jfr. Berlin. Allgem. Kirchenz. 1843, n:o 76. Sista årets inkomster hade uppgått till 23,500 Thaler.

ligt huslif) hafwa sina boningsplatser, och från hwilka de kunna låta sin werksamhet bland de otrogna utgå. Från Grönlands och Labrador's öfnar i grankapet af nordpolen till Elds- och Cafferlandets barbari närmarre sydpolen kan knapt någon punkt uppgifwas, på hwilken icke missionärer werka eller försökt att werka. På de i oceanerna fringströdda öarne och de inre punkterne i continenterna hafwa de lika ifrigt haft sina ögon riktade. Intet annat än omöjligheter har kunnat utestänga dem. Man kan nästan säga, att liksom Herren låter sin sol uppgå öfwer hela jorden, så har han och låtit den andliga solen, Kristus, uppgå för hela jorden och äfwen i de dunklaste gömmor inkasta åtminstone några strålar. Det kan wara lärerikt att se antalet af de stationer, från hwilka, efter hwad man har sig bekant, evangeliske christne nu för tiden låta christendomen utgå bland hedningarne. Wi uppräka dem i samma ordning, som wi nyss uppräknat de hufwudsakligaste missionsfambällena.

Det kyrkliga missionsfällskapet i England har i Ostindien stationer	38.
på Ceylon	— 4.
i Egypten	— 1.
i Abyssinien	— 1.
i Westra Afrika	— 14.
i Grekland (för Turkarne)	1.
på Malta	1.
i det engelska Nordamerika	5.
i Westindien	23.
i Nya Holland	1.
på Nya Seeland	18.
Tillsamman	107.

Wesleyanska metodistfällskapet har stationer i Ostindien	9.
på Ceylon	12.
i Australieno. B. Diemensland	15.
på Nya Seeland	12.
på Söderhafsöarne	11.
i södra Afrika	41.
i westra Afrika	13.
i Westindien	48.
i det engelska Nordamerika	77.
Tillsamman	238.

Baptist-missionsfällskapet har stationer i det östra Indien (Birna, Siam o. s. w.)	4.
på de Malayiske öarne	2.
i Ostindien	43.
på Ceylon	8.

i södra Afrika 2.
 på Fernando Po 1.
 i Sydamerika 1.
 i Westindien 104. Tillsamman 165,
 i hwilket antal bistationerna dock äro inberäknade.

Det Londonska missionsfällskapet har stationer
 i China 1.
 i det östra Indien 3.
 på Java 1.
 i Ostindien 22.
 på Mauritius 1.
 i södra Afrika 28.
 på Söderhafsbörne 159.
 i Westindien 30.
 på Corfu 1. Tillsammans 246.

Sällskapet för evangelii utbredande har stationer
 i det engelska Nordamerika 224.
 i Westindien 25.
 i Central-Amerika 6.
 i Ostindien 30.
 i Australien 39.
 på Nya Seeland 3.
 i södra Afrika 2. Tillsamman 329.

Londonska sällskapet för Judarnes omvändande
 har stationer
 i England 6.
 i Tyssland 8.
 i Frankrike 2.
 i Polen 6.
 i Walachiet 1.
 i Turkiet 2.
 i Syrien 1.
 i Jerusalem 1. Tillsamman 27.

Mindre sällskap i det engelska riket hafwa i olika delar
 af werlden omkring 50 stationer.

Parisersällskapet har stationer
 i södra Afrika 8.

Nederländska sällskapet i Rot-
 terdam har stationer, på Mo-
 luffiska börne 10.
 på Celebes 4.
 på Java 1.
 på Rhio 1.
 i Surinam 1. Tillsamman 17.

Brödrasöreningens missionsfällskap har stationer
 i södra Afrika 7.

i Grönland 4.
 i Labrador 4.
 i Nordamerika 3.
 i Westindien 35.
 i medlersta Amerika 5. Tillsamman 58.

Missionsanstalten i Halle har på Borneo 1 station.

Evangeliska missionsfällskapet i Basel har stationer
 i Ostindien 8.
 i Guinea 1. Tillsamman 9.

Nhenska missionsfällskapet i Barmen har stationer
 i södra Afrika 7.
 på Borneo 3. Tills. 10 *).

Berlinska sällskapet för befordran oc. har stationer
 i södra Afrika 5 **).

Gofners anstalt har i Australien 2.
 i Ostindien 5.
 på Söderhafsbörne 1. Tillsamman 8.

Lutheriska missionsfällskapet i Dresden har stationer
 i Australien 3.
 i Ostindien 1.
 bland Judarne i landet 1. Tillsamman 5.

Nordtyska missionsfällskapet i Hamburg har under detta
 år börjat att grundlägga stationer. Enligt tillkän-
 nagiswanden wid sista generalförsamlingen (d. 13
 Juni d. å. i Altona) har det utfärdt missionärer
 till Nya Seeland och Ostindien.

Missionsfällskapet i Lausanne har bland Siour-india-
 nerna i Nordamerika 1 station.

Baptist-missionsfällskapet i Norra Amerika har stationer
 i Grekland 2.
 i westra Afrika 2.
 i China 1.
 i östra Indien 17.
 i Ostindien 1.
 i Nordamerika 16.
 i Europa 18. Tillsamman 57.

Board of foreign missions har stationer
 i södra Afrika 2.
 i westra — 2.
 i Grekland 1.
 i Turkiet 5.

*) Wid jubileum d. 6 sisl. Sept. uppgafs stationernas an-
 tal till 12. Swar de tvenne äro anlagde, kända wi icke.

**) Till dessa komma under innewarande år en i Ostindien
 och en i N. Amerika. Om detta sällsaps stationer se Söhns
 Anzeiger, 1843, no 39.

I Syrien	3.	
i Persien	1.	
bland Nestorianerne	1.	
i Ostindien	14.	
på Ceylon	6.	
i östra Indien	2.	
i China	2.	
på Malayerna	2.	
— Söderhafsvärne	19.	
i Nordamerika	25.	Tillsamman 85.

Biskopl. missionsfällskapet i Amerika har stationer		
i China	1.	
i Turkiet	1.	
i Grekland	1.	
på Candia	1.	
i västra Afrika	5.	Tillsamman 9.

Biskopliga metodistfällsk. i Nordamerika har stationer		
i västra Afrika	4.	
bland Nordamerikas wilda folkstammar	60.	
i södra Amerika	3.	Tillsamman 67.

Presbyterianska missionsfällsk. i n. Amerika har på olika orter 11 stationer.

Hela antalet af kända stationer är omkring 1440. För China kommer statistiken efter ett eller annat år sannolikt att få ett betydligt förändradt utseende. Det är af tidningar bekant, att både Engelsmän och Fransoser efter de sista tilldragelserna ditåt wända en betydlig missionsverksamhet.

Att uppgifwa antalet af de personer, som på dessa stationer verka, är naturligtvis swårt eller omöjligt, då täta förändringar inträffa. Swårt fällskap kan dock någorlunda weta, huru många personer det använder. Till följe deraf kunna således också i detta afseende några uppgifter meddelas. De sista underrättelserna innehålla, att

det kyrkliga fällskapet i England har 1,353 arbetare och arbetarinnor.

Wesleyanska metodistfällskapet	367 missionärer.
jemte en stor mängd catecheter och skollärare.	
Baptistfällskapet	206 arbetare och arbetarinnor.
Londonska fällskapet	161 missionärer. samt 543 biträdare.

Sällskapet för evangelii utbredande	382 arbetare.
Londonska fällskapet för Judarnes omvändande	41 arbetare.
Andra fällsk. i England tillsamman	82 d:o
Pariserfällskapet	14 d:o
Nederländska	25 arbetare och arbetarinnor.
Brödrasfällskapets	262 arbetare och arbetarinnor.
Missionsfällskapet i Halle	2 arbetare.
Missionsfällskapet i Basel	30 arbetare och arbetarinnor.
Det Rhenska	35 arbetare och arbetarinnor.
Det Nordtyyska	5 arbetare och arbetarinnor.
Det Berlinska	21 arbetare och arbetarinnor.
Pastor Gogners	17 arbetare och arbetarinnor, samt omfr. 80 handtwerkare.
Lutheriska missionsfällskapet i Dresden	7 arbetare.
Baptistfällskapet i N. Amerika	210 arbetare och arbetarinnor.
Board of foreign missions	526 arbetare och arbetarinnor.
Biskopl. missionsfällsk. i Amerika	43 arbetare och arbetarinnor.
Biskopl. metodistfällsk. i Amerika	241 arbetare och arbetarinnor.
Presbyt. fällsk. i N. Amerika	17 arbetare och arbetarinnor.
Tillsammans kunna antagas omfr. 3000 med egentligt missionsarbete sysselsatta män och qvinnor; bland dem uppgifwas omkring 300 vara omvända hed- ningar.	
Flera af de uppgifne fällskapen hafwa egna upp- fostrings- och undervisningsanstalter för missionärer. Lärningarnes antal i dylika anstalter uppgifwas sålunda:	
i Kyrkl. missionsfällskapet i England	29.
(i de öfriga engelska fällskapen liksom i det fran- ska och nederländska är antalet icke uppgifwet).	
i Basler-missionsfällskapet	36.
i det Rhenska	9.
i det Berlinska	8.
i det Nordtyyska	10.
(för de Amerikanska inga uppgifter).	

Det som sålunda kan räknas och beskrivas är väl något, är till och med mycket; det är dock intet mot det, som för ziffor och ord är oåtfömligt. Hvem kan väl omtala och hvem kan tillfyllest värdera de arbetandes alla ansträngningar och mödor, alla deras wäkor och bekymmer, alla deras förfärligheter och lidanden, allt det outhärliga tålmod, hvarmed de måste se sina bemödanden misshäglas, all den förtröstan, som måste drifwa dem till verkets återbegynnande, all den tro och kärlek, hwilken de i sina hjertan måste hafwa anammadt, efter som de icke förtröttas och wända tillbaka? Och hvem kan på andra sidan beräkna det så småningom framgående ljuset hos dem, som äro arbetets föremål? Hvem kan se huru hos människor, hwilka i råhet och wildhet stå djuren mycket nära, den första ljusstrålen inbryter, den första känslan af fromhet wafnar, huru detta ljus bekämpas af mörker och ogudlighet, huru ljus och fromhet dock wera, långsamt men säkert, till en början blott hos få individer, men hos individer, som skola wara de första i en lång rad af sanna människor, huru ljus och fromhet omsider segra, väl icke så, att de alldeles undanröjda mörker och oshelighet, men så, att ljusets och fromhetens herradöme icke längre kan betwisas. Sannerligen måste wi, när wi tänka på denna insida af missionssträfbandet, knäpa våra händer tillsammans, tacka Gud för det att Han åt sin menlighet gifwer en sådan allt öfverwinande kraft, samt genom de varmaste och allwarligaste böner anförtro werket åt Hans skyddande och förkofrande omwårdnad.

Wi hafwa hittills blott sett den wackra och glada sidan af missionswerksamheten. Till en annan anse wi nemligen icke det motstånd höra, hwilket i hednawerlden möter missionärerna. Så stort detta kan wara, så mycken bitterhet det kan innebära, så är det dock alltid att påräkna såsom hörande till sakens natur, och det werkar därför lika mycket uppriskande och stärkande som nedslående. Med något annat har missionen att kämpa, som kan kallas desfrätande mask, deswanställande kräfte, desförlamande boja. Det är söndringen, den icke så sällan i bitterhet och hat utbrytande söndringen i kristenheten. Wi tala således ej om den söndring, om den olikhet, som inom kristenheten måste finnas. Liksom det icke kan falla oss in att wilja hafwa de individuella stilsakligheterna bland människorna utrotade, så kunna wi icke heller sätta i fråga, att individualiteten i samhället, individualiteten hos de stora personer, som wi

wanligen kalla moraliska, skall förwinna. Twertom anse wi både den ena och den andra individualiteten såsom något skönt och herrligt, såsom en af menlighetens utmärkande högheter. Utan wi tala om den olikhet, om den söndring, af hwilken de kristne låta hänföra sig, till och med när de träda i förhållande till icke-kristne. Det må wara, att de kristne inom sig utkämpa den kamp, som dem emellan icke kunnat uteblifwa, och tilläfsventyrs aldrig kan uteblifwa: det will synas oss, som borde de kunna glömma den, när de företaga sig att göra Kristus känd för de bröder, som ännu icke om honom hafwa någon kunskap. Hwilken kristen som helst kan ju hänwisa den icke-kristne till en fader i himmelen, som älskar alla sina barn. Hwilken kristen som helst beder ju ett *Fader wår*, och kan lära den icke-kristne att bedja detsamma. Hwilken kristen som helst kan ju hänwisa den icke-kristne till en broder i himlen, som åt alla människor förwårswat frälsning och salighet. Och hwilken kristen som helst kan lära den icke-kristne, att, om han icke af fadren och sonen och den ande, som utgår af båda, låter omwända och helga sig, så blifwer han utan återwänd oshelig och osalig. Här tyckes således wara enhet nog och tillräcklig anledning för ett sträfbande i enhet. Detta påaktas dock icke. Wi se för det första missionärerna söndrade i tvenne stora skaror, af hwilka hwardera anser den andra såsom en swärare fiende än den otro båda hafwa att bekämpa. Och för det andra har just i den skara, med hwilken wi känna oss närmast besynnade, en nästan lika sorglig sientlighet begynt att wisa sig. Wi meddela några anmärkningar angående hwardera af dessa missionswerkets kräftskador.

Catholiker och Protestanter hafwa bekämpat och bekämpa hwarandra icke blott i Europas cathedrar, icke blott i bok-, brochur- och tidningsliteraturen, utan ock i det inre af Ostindien och China, i Afrikas öknar och på Söderhafwets öar. Omsefidigt förebrå de hwarandra ett sientligt upprykande af fremmande kristendomsplanteringar. Och desutom anföra Protestanterne mot Catholikerne, att dessa, efter deras wana, gå mycket lättfönnigt tillwäga med omwändelseverket, åtnöja sig med en munnens bekännelse och ett deltagande i några yttre bruk, hvarmed mycket lätt hedendom i hjerta och lefwerne kan wara förenad. Deremot påstå Catholikerne, att Protestanterne se förbi de nationers inre art, hwilka de wilja omwända, att de i stället att hos dessa införa den lefwande och werklige Kristus, hwilken kan förlikas med hwilka utwärtas och

borgerliga förhållanden som helst, bortskära allt nationellt och naturligt, göra menniskorna till enformiga hufvudhängare och förvridna skrymtare, och genom sitt wåld och sin aldrig eftergifwande stränghet och wildhet förstöra de gamla befolkningarne. Hwarförutan de omtala Protestanternas och särskilt Engelsmännens girighet och låga främarspeculationer. Hwem som har rätt, kunna wi naturligtwis icke, på vårt afstånd från händelserne och i vår ofunnighet om dessa verkliga art, med någon säkerhet bestämma. Kanste har ingen af de fridande alldeles orätt. Emedlertid äro uppträderna mycket forgliga och wälla på båda sidor mycket uppehåll i christendomsfaken. Under de senare tiderna har striden isynnerhet varit hätsk på öarne i Söderhafwet. Catholikerna hafwa för icke så kort tid sedan åt sig wunnit Gambiersöarne, Protestanterna de icke långt derifrån belägna Sällsapsöarne, förnämligast den sköna Tahiti-gruppen. För Söderhafsvärns catholiserande skulle Gambiersöarne, för deras protestantiserande skulle Tahitiöarne vara utgångspunkten. Således försötte på hwaradera stället Catholiker och Protestanter — egentligen Fransoser och Engelsmän, missionshuset Picpus i Paris och Londoniska missionsfällskapet — att med list och wåld uttränga och förstöra hwarandra. Wåldet, och ett wåld, som war förenadt med lättfönnighet och retelser till liderlighet, kom egentligen blott från den catholska (den fransyska) sidan. Franska corvetter och fregatter antrade tid efter annan wid det förföriska Tahiti; officerare och gemenskap singo fritt misbruka de sköna qwinnorna derstädes, "för att," såsom berättarne sjelfwe tillstå, "motverka och bedröfwa de protestantiska missionärerna." Med skryt anföres till och med, att "mycket hwitt blod" redan flyter i infödingarnes ådror. Och sedan man således bland infödingarne planterat moraliskt och fysiskt förderf (venerisk smitta skall på ett förfärligt sätt bland dem rafa), och ännu till råga på kärleksbetygelserna pålagt de arma öfurstarne och deras underfätare dryga contributioner, har man öppnat wägen för catholska prester och catholsk gudstjenst. Sannerligen, ett godt christendomsverk! Det gör of ondt, att det wackra namnet Dumont D'Urville icke synes vara alldeles rent i dessa angelägenheter. Dmsider hafwa Fransoserna för egen räkning tagit öarne i besittning (i Sept. 1842). Wäl är lofwad fullkomlig religionsfrihet och skydd för alla bekännelser, och i detta hänseendet har Guizot i deputerade kammaren under sistaleden Juli månad sagt wackra ord; men de mot all catholicism mistänksamma Pro-

testanterna tro ej löstena. Hos dem hafwa tilldragelserna förorsakat allmän nedslagenhet. Fråga är naturligtwis mindre om några små öar i Söderhafwet än om det protestantiska missionsverket på Söderhafsvärns öarne i allmänhet. För detta war protestantismen på Tahiti en medelpunkt. Alla de protestantiska missionsfällskapen i London hafwa sammanträd, öfwerlagt hwad som war att göra, beslutat petitioner till regeringen om skydd för den redan uppbyggda protestantiska församlingen i Söderhafsvärlden och mera sådant. I England göras sammanskott till betalande af de Tahitierna pålagda contributionerna. Och det evangeliska fällskapet i Geneve har uppmanat alla evangelii wänner i Europa att göra trogna förböner för den swårt hotade protestantismen på öarne i den stora oceanen. (Sfr. angående allt detta, Reybauds berättelser om de franska expeditionerna, i Revue des deux mondes, Aug. 1840 och Mars 1841, Tidningsartiklar, helt eller halft officiella, för 1843 i Mars och April, Notiser i Baslermagazinet för 1843, Monatsblatt der norddeutschen Missionsgesellschaft, samt Swensk Missionstidning 1843, Nr. 9. En utförlig historia om Tahiti och christendomen derstädes af Lutteroth i Paris är ännu icke bekant för denna artikels författare. De sednare underberättelserna från Tahiti äro mera lugnande, ehuru de wisa, huru werksamme Catholikerne äro. Sfr. bref från engelska missionärer af d. 19 Dec. 1842 och d. 24 Mars 1843, i Berliner Allgem. Kirchen-Zeitung 1843, Nr. 69).

En annan söndring har uppstått mellan Protestanterna sjelfwa, dock mera i det theoretiserande Tyskland, från hwilket Sverige så gerna emottager några inwerkningar, än i det practiska England och Amerika; hwarföre saken wäl obetydligt werkat på sjelfwa missionsorterna, men deremot icke så obetydligt på de bidrag, som borde kunna påräknas för de missionerande fällskapernas behof. Det Nordtyska missionsfällskapet i Hamburg understöddes utan åtskillnad af Lutheraner och Reformerta. Det ansåg sig härigenom förpligtadt att emottaga och uppdraga missionslärlingar af båda confessionerne. Det trodde sig icke behöfwa att åtskilja lärlingar af den ena och den andra kyrkan. Det trodde, att för hednawerlden confessionerna icke behöfde vara olika, och att striden mellan dessa kunde förblifwa inom den protestantiska församlingen i Europa. Efter samma öfwertygelse hade länge flera åttade missionsfällskap i Tyskland handlat, såsom det Basiska, det Rhenska, det Berliska, om de också icke uttalat

densamma. Det Nordtyska uttalade sin mening i några fullkomligt bestämda beslut. Saken ansågs genast betänkelig af några stränga Lutheraner. Striden börjades af L. A. Petri i Hannover (Die Mission und die Kirche, Hannov. 1841). Han yrkade, att all missionsverksamhet skulle vara en strängt kyrklig och confessiönel. Swar gafs af en pseudonym (Trenaus, Erwiderung auf das Schreiben des Hrn Petri etc. Götting. 1841) och den förträfflige Nautenberg i Hamburg (Die Kirchenspaltung und die Mission, Hamburg 1841), hvilka yrkade friare grundsatser och ett friare förfarande. Nautenbergs skrift innehåller ypperliga anmärkningar, dock framförde med wäl stor häftighet. På samma sida stod Lücke, ehuru han yttrat sig, innan frågan ännu blifwit en stridsfråga. (Missionsstudien; Zwei Neden-Götting. 1841). Petri försvarade sig i Harles Zeit-schrift f. Protestantismus und Kirche. (Neue Folge, 4r Bd, s. 1. ff.). I samma tidsskrift infördes ett bref, som uttalade mildare grundsatser; det besvarades af Harles själf, som förenade sig i allt med Petri (4r Bd s. 388 ff.). I swaret fällde Harles några stränga ord dels mot de hittills bestående missionsfällskapen i allmänhet, och dels mot det Baselska isynnerhet, hvilka fällskap lades till last, att de icke varit — hwad de aldrig welat eller utgifwit sig vara — anstalter till befrämjande af confessiönela behof *). Detta gaf den högt värderade Inspektorn för Baselska anstalten, W. Hoffmann, anledning att försvara sig och sin anstalt (i ett bref af d. 14 Febr. 1843, i nämnda tidsskrift, 5ter Band s. 279). Ännu andra hafwa yttrat sig. Man har äfwen wägat framkasta twiswel, huruvida någon wälsignelse åtföljt bemödanderne af de missionsfällskap, som verkat i en allmännare systning eller i annan än en strängt, lutherisk riktning, och man har, icke utan mycken hårdhet, afstyrkt understöddandet af all annan mission än en strängt lutherisk. Därför i Sverige hafwa ord i denna systning blifwit hörde, uttalade med ett hat mot all skiljaktig mening, hwilket icke måttar förbölja sin inre beskaffenhet. Nå striden icke verka menligt på det stora ändamål, som missionsnerna äfsyfta! Att den ännu icke verkat menligt på sjelfwa missionsorterna, hafwa wi redan anmärkt.

*) Harles sade wisseligen: kyrkliga behof, I. c. s. 406; men menade kyrkliga i inkränktaste mening, d. ä. confessiönela. Till den orättwisn kunde wäl Harles icke göra sig skyldig att neka fällskapet i Basel och ännu andra fällskap att hafwa befrämjat allmänt kyrkliga, d. ä. kristliga och äfwen protestantiskt-kristliga behof.

Nå den icke heller verka menligt på den frifostighet, som missionsfällskaperna behöfwa, om de något skola kunna uträtta! Nå ingen mild gäfwä tillbakahållas, som det strängt lutheriska nitet unnar åt det lutheriska fällskapet i Dresden! Wi skulle vara mycket owärdiga medlemmar af den kyrka, som har sitt namn af Luther, om wi misunnade detta fällskap en enda stilling. Men derjemte kunna wi wäl också önska, att redan samlade krafter icke må försingras, att redan planterad christendom icke må uppräckas, att redan byggd kyrka icke må nedriswas. Nå således icke nitet för strängt-lutherisk mission, hwilken ännu knapt någorstädes har uppspirat, fördömma och utrota kärleken till allmänt kristelig mission, hwilken redan länge öfwer all werlden har florerat!

Wi komma vårt eget lands förhållanden något närmare. Sjelfwa Trettondedagen år 1835 sammanträdde några för kristelig fromhet nitälskande, mycket ansedde män och stiftade det Swenska missionsfällskapet. Detta erhöi den 27 nästföljande Februari sina af Konungen fastställda stadgar. Efter det tyfka benämningssättet bör det mera kallas en Missionsförening än ett Missionsfällskap. Med missionsfällskap förstå Tyfkarne associationer, hvilka dels uppdraga, dels utfända missionärer. Kunna de icke båda delarne, så åtnöja de sig med ettdera, wänligen det första. Utwälja de det andra, så använda de annorstädes uppdragna missionärer. Till den ena så wäl som till den andra af dessa åtgärder fordras stora och kostsamman anstalter, fordras en egen sig dermed sysselsättande personal, fordras utbredda relationer och en waksamhet och uppmärksamhet, som icke tåler att af något annat förströs. Det är lätt begripet, att icke många fällskap kunna åtaga sig allt detta. Många kunna deremot uträtta något mindre. De kunna nemligen af kärlek och nit för den goda saken samla medel, med dem understödsja sådana anstalter, som omedelbart verka på hedningarne, och sålunda åtminstone i andra hand vara redskap för det werk de wilja befrämja. Sällskap af detta inkränktare syfte kalla Tyfkarne Missionsföreningar. Det är tydligt af de åtta officiella berättelser, som hittills blifwit utgifna, att den swenska associationen mera är en så beskaffad förening, än ett egentligt Missionsfällskap. Orsaken finnes lätt. De för grundläggandet af en egentlig mission erforderliga medlen hafwa saknats. Något har dock äfwen för ett omedelbart befrämjande af christendom blifwit gjordt, hwarom wi strax skola tala, sedan wi förut ur de för

och liggande årsberättelserna anmärkt något annat. Det har alltid något intresse att se hwad medel som ställes till en så bestäffad inrättnings användande. Man kan deraf någorlunda bedömma med hwad wälwilja inrättningen omfattas. Wi minnas ännu, huru ifrigt man i Sverige befordrade de nyinrättade bibelsällskapen och hwilka betydliga summor, som åt dem öfwerlemnades. Förhållandet bewisade åtminstone en god slystning hos nationen. Det Swenska missionsfällskapet har hittills varit wida mindre gynnadt, ehuru det dock ingalunda kan sägas af allmänheten hafwa varit förbisedt. Wi uppgifwa de första åtta årens infomster, dels till en för våra läsare ledande öfwerfigt, och dels till en jemförelse med förhållanderne i utländska missionsfällskap. Infomsterna hafwa varit:

Under första året	b:co r:dr 5989: 15,
Under andra (med afräkning af första årets behållning)	„ „ 7511: 4, 3.
Under tredje (med d:o)	„ „ 7807: 25, 2.
Under fjerde (med d:o samt en gåfwa till ett särskilt missionswerk)	„ „ 7730: 11, 1.
Under femte (med d:o)	„ „ 7390: 21, 11.
Under sjette (med d:o)	„ „ 8100: 8, —
Under sjunde (med d:o)	„ „ 10194: 35, 4.
Under åttonde (med d:o)	„ „ 10616: 30, 1.

Att under de 6 första åren intet hufwudsakligt sjunkande ägt rum är en sak som måste fagna och. Under de tvenne sista åren har stigandet varit betydligt. Om anledningen dertill skall strax något widare anföras.

För sättet hwarpå dessa medel blifwit behandlade anse wi missionsfällskapets styrelse vara berättigad till contribuenternas och allmänhetens tacksamhet. Att medlen till största delen åter blifwit utgifna (casafobehållningen wid sista räkenstapsårets slut war, med inräkning af ett lifräntekapital, 9959: 44, 5), och att sålunda inga stora räntebärande kapitaler blifwit bildade, måste godkännas. Hwad som för året war gifwet, borde för året användas. En misströstan om kommande tiders omsorg och frifostighet för det goda werket borde icke äga rum. Detta är de i dylika angelägenheter efterföljanswärda Engelsmännens grundsats: det må äfwen vara war. Beträffande sättet för användandet torde också det rätta vara waladt. De medel som blifwit gifna för bestämda ändamål hafwa utgått efter förordnande. Gifwarne måste med tacksamhet erkänna, att fällskapets styrelse fullgjordt deras upp-

drag. Hwad som utan en sådan bestämmelse influtit har styrelsen i betydligaste mån öfwerlemnadt åt de protestantiska missionsfällskap, hwilkas werksamhet war den kraftigaste och wälsignelserikaste, och dertöre syntes häst behöfwa att understöddas. Detta tro wi ådagalägga en sann evangelisk nitälskan och således förtjena att berömmas. Desså deri ligger något berömmwärdt, att det enda protestantiska fällskap, som har en mission på Sweriges westindiska besittning, ön St Barthlemi, fått särskilt och icke obetydligt understöd. Detta war en billig förbindelse mot Swenskarne medundersätare i en annan werldsdel. Swem will twista om billigheten af de summor, som till olika fällskap blifwit öfwerlemnade? Hwad i sådant hänseende göres af män med insigt och samwete, är wäl gjordt och må ej klandras, äfwen om andra lika bestäffade män skulle hafwa förfarit något annorlunda.

Betydliga medel hafwa blifwit använda till ett ändamål, om hwilket något mer är att säga. Redan från början af sin stiftelse wände Swenska missionsfällskapet sin omtanka till de swenska Lapparne. Dessa kunde och borde wara ett föremål för egentlig och omedelbar missionswerksamhet. Wäl funnos bland dem, så widt man derom hade kännedom, inga odöpte; men dop war hos en stor mängd ibland dem det enda af christendom, som dem war meddeladt och genom de wanliga medlen kunde meddelas. Landets bestaffenhet och folkets lefnadsfätt gjorde dem oätkomliga för de i församlingarne anställde lärarnes werksamhet. De woro hedningar i sinne och lefwerne, om och de fleste eller tilläfwentyrs alla woro inskrifna i församlingarnes dopböcker. För dessa behöfdes egna åtgärder. Såsom det will synas för den, som blott ur böcker och handlingar tagit kännedom om förhållanderne, war det mycket riktigt, att Swenska missionsfällskapet företog sig att anställa särskilda catecheter och inrätta egna skolor för de i christendomskunskapen mest underlägsna Lapparne, isynnerhet de yngre och för underwisning mera tillgänglige. Således antogos tid efter annan män, som syntes äga den rätta sinnesstämningen och wiljan för ett dylikt arbete. Den förste af desse war C. L. Tellström, hwilken, från att hafwa varit målaregesäll, af undergifwenhet för den starka kallelse, som han hos sig förnam att werka till christligt sinnes utbredande, ingick i Swenska missionsfällskapets tjenst. Så widt de antagna catecheterne icke förstodo eller kunde tala det lappiska språket inaccorderades de hos prester i Lappland, der de kunde winna denna kunskap.

Sedan man sålunda förvärfvat sig personer, öppnades skolor, till en början blott få (trenne), men snart flere. Vid dessa måste man sörja icke blott för lärarnes utan också för lärjungarnes uppehälle. I annat fall erhöles inga lärjungar. Hårtill erfordrades betydligare medel än dem missionsfällskapet hade att använda. Från staten var intet att påräkna. Väl hade denna några penningar för det så kallade Ecclesiastikverket i Lappland; men dessa användes efter bestämmelser, som icke lemnade något öfverflott åt de nya inrättningarne. Emedertid gjorde missionsfällskapet för hvad som var möjligt. Under första och andra året befostrades Tellströms undervisning med den måttliga summan af 125 r:dr b:ko och en ny catechet (Skarin) antogs. Under det tredje året antogs ännu en ung man (Norberg), och Tellström började sitt arbete. Kostnaderne som bestriddes blefwo 596: 15, 10. Under det fjerde året öppnades 3:ne skolor (i Lycksele Lappmark), och 54 unga Lappar singo tillträde till kristelig undervisning. En ny catechet (Olai) blef utsedd. Kostnaderne woro 687: 18, 10. Att redan under femte året arbetet gjort något gagn och hugnades af gudomlig wälsignelse war att inhämta af Biskop Franzéns och en annan visitators embetsberättelser. Kostnaderne under detta år woro 1432: 38, 4. Under det sjetta året tillkommo 3:ne nya skolor och nya catecheter anställdes. Undervisning kunde således meddelas åt 103 unga Lappar af båda könen. Kostnaderne hade redan nu stigit till 3638: 20, 9. I samma mån som utgifterna till detta ändamål ökades, måste bidragen till utländska missioner minskas. Då kostnaderne för Lappmarken alltjemt woro i stigande och de wanliga inkomsterna icke längre kunde göra tillfyllest för deras bestridande, lät missionsfällskapets styrelse under den 26 Nov. 1841 en uppmaning utgå till swenska allmänheten att komma det wigtiga företaget till biträde. Uppmaningen emottogs med wälwilja. Wi hafwa redan nämt huru under de twenne sista åren betydligt större summor inflöto än tillföre. Således har werksamheten i Lappland också kunnat ökas. Under det sjunde året hafwa 124 unga Lappar kunnat underwisas i 6 skolor, och 40 hafwa kunnat från skolorna dimitteras. Kostnaderne för Lappmarken woro 5497: 35, 2. Under det åttonde året, det sistförslutna, hafwa utwidgningar af werksamheten dels blifwit företagna, dels påtänkta. Kostnaderne hafwa varit 6160: 44, 8. Missionsfällskapet will gerna utsträcka sin werksamhet äfwen till de norra Lappmarkerna, der

den kanske bäst behöfwes, men der ännu icke något kunnat göras. Huruwida denna önskan skall kunna uppfyllas, beror på allmänhetens wälwilliga medverkan. Hwem faller icke gerna och uppriktigt både en hjertats och en munnens förbön för det maktpåliggande företaget?

Wi må slutligen i vår redogörelse för missionsåtgärderna i Sverige nämna, att till det allmänna Swenska missionsfällskapet mindre missionsföreningar slutit sig, hwilka hwar inom sitt område befrämja det wackra ändamålet. Sådana föreningar äro stiftade i Götteborgs och Linköpings stift, samt i flera enskilda församlingar i Norrland, Småland, Bleking och Skåne. Må antalet af dessa stiftelser tillwera! Mycken wigt ligger redan på de penningbidrag, som derigenom winnas för ett herrligt ändamål. Kanste ännu mera på den återverkan, som missionsbemöbanderne äga på sina egna utöfware. Genom dem utwidgas synkretsen. Genom dem uppföras sinne och tanka. Genom dem förmås menniskor att med allwar se ned i deras eget inre och derifrån bortwisa den ännu quarfittande hedendomen. Genom dem lifwas och stärkes kärleken till förwiltade bröder.

Nästan öfwerallt, hwarest missionswerksamhet i större omfång öfwas, har den understöd af någon periodisk skrift, som redogör för dess fortgång och genom artiklar af historiskt, kritiskt, eller parenetiskt innehåll befrämjar denna. Så också i Sverige. Wi hafwa sedan medlet af år 1834 (således innan det Swenska missionsfällskapet ännu bildat sig) vår *Missionstidning*. På de första årgångarne stodo C. F. Sägman och sedermera N. Bligen såsom redactörer. Längre fram har redactionen varit anonym. Tidningen innehåller, efter de bättre utländska missionskrifterna, rätt goda artiklar, och är mycket tjenlig för sitt ändamål att läsas af alla, som nitälsta för missionswäsendet. Att den också läses af många wisar sig deraf, att dess redaction kunnat till Swenska missionsfällskapet årligen öfwerlemna 5—600 r:dr b:ko såsom ren behållning.

Att kärlek till missionswerksamhet skall hafwa med sig intresse för dess historia, är mycket begripligt. Europas literatur är i detta hänseendet icke fattig. Af senare allmännare verk — de mångfaldiga arbeten, som sypfelsätta sig med christendoms inträngande till någon enskilt ort, kunna icke här tagas i betraktande — nämna wi C. G. Blumhardts Versuch einer allgemeinen Missionsgeschichte der Kirche Christi, Basel

1828 o. följ. år, samt James A. Guie, *History of christian missions*, Edinburgh 1842. Det förnämnda arbetet, anlagdt i en temligen stor skala, blef icke fulländadt. Det afbröts, genom den förträfflige författarens död, med 3:de bandet, hwilket slutar med år 771. Guies bok är hwad engelska skrifter pläga wara, concis, ren från pjunk, dock allwarlig, grundlig, widt omfattande. År 1838 utgaf Pastor B. S. Steger i Hof: *Die protestantischen Missionen und deren ge-seguetes Wirken*. Det war icke Förf:s affigt att med sitt arbete gå längre ned i tiden än till år 1830. I år har han fortsatt detsamma till och med 1841. (*Die protest. Missionen etc. Neue Folge. Hof 1843*). I detta slags litteratur har Sverige ända hittills icke tagit någon rätt betydlig del. Det enda hithörande arbete wi erindra of är en öfversättning af Blumhardts mindre skrift: *Evangeliska missionswerkets framsteg till och med år 1825*, öfversatt af N. G. Sägman Sthm 1829. Dessa författare, isynnerhet de tyfka, synas of förblanda begreppen *mission* och *christendoms utbredande*. Så nära dessa begrepp sammanhöra, så äro de dock icke identiska. Det förra betecknar en verksamhet, ett sträfswande; det senare ett resultat. Sträfswandet kan sakna allt resultat och dock förtjena en historia. Missionen kan hafwa en sådan utan allt hänseende till dess framgång. Will man utarbete en missionshistoria, så skall man förnämligast hafwa ögat riktadt på sträfswandets utgångspunkter och framgångsätt. Dessa blifwa de ledande punkterna i detta slags historia, icke de christendoms- och kyrkbildningar som uppstå. Dessa äro deremot hufwudpunkterna i ett arbete om christendoms utbredande, om christendoms framgång i werlden. Att de nämnda författarne sammanblandat det ena och det andra, inses wäl bäst deraf, att de i sina historiska utvecklingar af missionen lagt geographi i stället för chronologi till grund, efterfrågat på hwad punkter i werlden christendom fortplantat sig och efter dessa punkter utvecklat utbredandets historia, i stället att de såsom missionshistoriker synas hafwa bort efterfråga hwad bemödadens som under tidernas fortgång blifwit försökta till utbredande af christendom samt utveckla dessa bemödadens framgång. För författaren af denna afhandling är intet arbete bekant, som i egentlig mening förtjenar att kallas allmän *Missionshistoria*. I de nämnda affes mera christendoms utbredande såsom ett resultat än mission såsom en verksamhet. Guies motswarar dock närmast sin titel.

Stegers skrift har nyligen erhållit en swenskt öfversättning, som under wår rubrik är uppgifwen. Det är dock blott första afdelningen deraf, som blifwit öfversatt. Att icke äfwen den andra blifwit affedd, får ej läggas den swenske bearbetaren till last; arbetet är troligen för nytt, att det kunde wara bekant, när den swenska öfversättningen utgafs. Bristen har öfversättaren försökt afhjelpa på det sätt, att han för tiden efter 1830 tillagt ett och annat ur källor, som för honom varit tillgängliga. Det will synas som hade han funnat finna mera, till och med blott i missionstidningen. Mindre kan det förswaras, att han gifwit sitt arbete en fullkomligt allmän titel (*Missionshistorien af B. St. Steger*, — mannen heter *B. St. Steger* — o. s. w.), då originalet blott har: *Die protestantischen Missionen*, och öfversättaren ingenting tillagt om de catholska. Öfversättningen är ganska ren och läsbar och öfversättaren förtjenar uppriktig erkänsla för dess utarbetande. Rätt mången skall utan twiswel begagna den med stor tillfredskällelse. Ett eller annat ställe kunde något noggrannare hafwa varit öfversatt. Bristerna i de här anmärkta hänseenderna kunna wid en ny upplaga, hwilken är lätt att förutse, utan stor swårighet afhjelpas. Till dess emottages gäfwan med tack och förnöjelse.

H. R.

Om den så kallade *Spekulativa Dogmatikens* förhållande till den rena *Evangeliska Lära*. Ett affedsord till den *Swenska kyrkans Lärare* af Dr: Martin Erik Ahlman. Lund, *Berlingska Boktryckeriet* 1843.

(Forts. och slut fr. nr 38.)

Men saken har en för mycket allwarfam sida, att den skulle böra betraktas från löjets. Den alt-Hegeliska filosofien i dess verkningar, man kunde säga härningar, på den christeliga theologiens gebiet, är ingen sak att hwarken le åt eller leka med. Desså har förf. sannerligen behandlat sitt ämne på fullaste allwar. Det är godt och wäl att speulationen icke, såsom rationalismen, bestrider den rena evangeliska christendoms sanning, att den helsar denna med förtrolighet, att den till och med wördnadsfullt bugar sig för densamma. Men hwartill gagnar detta allt, då alla dessa bugningar icke innefatta något mer eller

mindre än ett gyskel, ett — kysfande af Christum och förrådande? då methoden för den — rena evangeliska Christendomens behandling icke innefattar något hvarken mer eller mindre än en påminnelse om den Attiske stråtröfwarens ex professo Prokrustis method att behandla sina fångar? Swartill gagnar det att tala om synd, om nåd, om tro, om rättfärdiggörelse, om nyfödelse, i fall man med det, som dessa ord beteckna, förstår något helt annat, än den evangeliska församlingens lära dermed förstår och den evangeliska församlingens christliga medvetande erkänner? Samt är, att icke alla spekulationens stiftningar äro så afviktande i dessa och lika wigtiga läropunkter, som Marheinekes, att t. ex. den mildaste och christligaste af dem alla, den Martensenska, så widt ref. förstår henne, och så widt den ännu i skrifter framträdt, räddar mycket af det christliga elementet i det till filosofi omsmälta lärobegreppet, att t. ex. den Haseka (Lehrb. d. Evang. Dogmatik v. Dr. Karl Hase. Stuttg. 1826) så widt ref. känner densamma, åtminstone stundom anslår christliga grundtoner, ehuru icke rätt mycket af det positiva i kyrkans christliga lärobegrepp, af honom lemnas igenkänneligt, sedan den filosofiska teoriens måttstock blifwit på detsamma använd. Men blir den grundsatsen en gång erkänd, att theologien annorlunda än i formel mening är filosofi, får spekulationen erkänd rättighet att, under det ädelmodiga föregifwandet att från christendomen bortrensa hwad som säges wara "omedelbarhet" och "föreställning," ur sitt eget förråd inlägga i lärobegreppet hwad den ungefär kan behaga, så är i sanning en grundsats, wida farligare än den krasaste rationalism eller den mest helgerånande humanistiska filosofi*), etablerad; ty då finnes icke mer någon gräns, hwarest det subjectiva godtycket, under hedersbenämningen spekulation, skall stanna. Det behöfwes därför mot denna grundsats den kraftigaste protest från kyrkans sida. Höres den än, uttalad i Sverige, icke öfwer hafwet, så höres den åtminstone inom våra egna landamären, der en kyrka blomstrar, som ännu icke bortskänkt något af sin protestationsrätt. Det är med både glädje och stolthet som denna kyrka nu, af de många och aktade namn som densamma räknar inom sig, kan ställa ett ibland de mest värderade i spetsen för en sådan protest — ett namn som rätt wäl kan nämnas bredwid de wackraste Tyska Theolo-

*) Jung-Hegelianismens sednaste benämning, införd af Feuerbach.

gers — derigenom att förf. utan anonymitet framträdt, och således härtill gifwit sin tillåtelse.

Att behandlingen af ämnet inom ett så inkränkt sidotal, som 46 octafidor, mera är ett uppwisande af divergenserne mellan den spekulativa dogmatiken och den rena evangeliska läran, än en deras fullständiga utveckling, låter helt naturligt wänta sig. Näppeligen behöfwes dock mer, för att karakterisera det hela. Att framställningen är klasstift gediegen, behöfwer knappt sägas, då allt som flutit från denna penna, städs buri en sådan pregel. Skulle ref. göra någon anmärkning, så wore det wid öfversättningen p. 5 af ordet "die Gattung," hwilket förf. öfversätter med "arten," men hwilket synes ref. böra här återgifwas med "släktet." Möjligtwis har förf. någon djupare grund för sitt återgifwande af det på detta ställe icke owigtiga karakteristiska ordet, hwilken ref. ej kan inse, men den i omedelbar följd med det öfversatta stället gjorda anmärkningen tyckes icke motsäga refs öfversättning. Tillåte den tidnings plan, hvars spalter ref. begagnar, att lemna utdrag af skrften, så skulle ref. wilja meddela flera stöna ställen, der förf. flödar af en werkligt hänförande wältalighet. Några ord kan han dock icke afhålla sig från att här affkrifwa ur p. 31: "den Gud jag lärt känna något af mitt förnuft, men förnämligast af Guds heliga ord, kan, det tror jag med wettandets hela wisshet, icke hafwa gifwit menniskan ett förstånd, som måste antaga något som är fallst, och ett förnuft, som behöfwer ljuset af en för högst så begriplig filosofi för att wisa det nödwändigtwis irrande förståndet till rätta." Det ligger så mycken och så innerlig sanning i dessa herrliga ord, att ref. wille önska dem ställda såsom motto på hwarje spekulativ afhandling, som will försöka att "begripa christendomen i sin förnuftighet" genom des destillering medelst användande af den Hegelska filosofien.

Hwad som gör den lilla kärnrika skrften werkligt kär för hwarje läsare, är särskildt den fridfulla ödmjukhet, som bredwid den warmaste öfwertygelse, återspelas på nästan hwarje rad af densamma. Slående är den Hegel-Marheinekeska arrogansen i sin påsande styfhet bredwid denna, i spekulationens mysterier hemwanda, med des herrligheter mycket wälbekanta, det christliga sinnets innerliga resignation. Sällan har därför någon skrift djupare anslagit ref., och han tror att hwarje läsare näppeligen skall undgå att hafwa gjort eller göra samma erfarenhet. Blott med en tanke kan ref. icke förlika sig. Förf. har kallat skrften "ett affbeds-

ord till den Swenska kyrkans lärare." Detta kan antyda, att denna skrift skulle möjligen vara den sista produkten af den högt värddade äldriga lärarens författarskap. Dock — en sådan tydning kunna wi Swenska prester omöjligen deråt gifwa. Det må vara den sista, med hwilken förf. omedelbart och uteslutande vänder sig till oss; men den sista i annan mening kan och skall den ju icke blifwa? Skulle så mycken eld, så mycken ungdom i stilen, så mycken hänförande liflighet, så mycken kraftfull wältalighet genomandas en skrift, och denna skrift vara den sista? Nej, den kan, den får icke vara det. Har vår kyrka än många "tuftomästare," så har den icke många fäder; och vår tid är sannerligen icke en tid, i hwilken det är så bestämdt, att de gamle, de bepröfwade, de mognade wise kunna eller få draga sig tillbaka, så länge Gud ännu låter så rika krafter stå dem tillbuds. Om de mogne männen tänka så, wilja de då att sriden för kyrkan och för Guds ords renhet, skall kämpas af de omogne? Nej — de wilja det icke. Gåfworna äro ju icke deras utan gifwarens. Sjunger icke ännu den gamle Franzén, och klinga icke hans toner, ju längre, ju skönare? Skulle då den wördnadswärde förf. af denna skrift med densamma nedlägga en af så många önskad författarverksamhet? Wi tro det ej; wi hoppas twertom ännu att mångt är af kraft och själsfriskhet återstår, och wänta ännu att få mottaga mångt moget ord med samma erkänsla som de närwarande.

—d—ff.

Akademiska Underrättelser:

Entomologie Adjunkten wid Lunds Universitet, Mag. **A. G. Dahlbom**, som, enligt bifogad meritförteckning, år 1830 utnämndes till Docens i Naturalhistorien och Amanuens wid Zoologiska Museum, warit uppförd å förslag till professionen i nämnde wetenskap, äfvensom 2:ne gånger till adjunkturen, förestått samma profession w. t. 1833, presiderat 27 gånger i ämnen inom Zoologiens område, utgifwit fem större arbeten i Entomologien, gjort flera in- och utländska wetenskapliga resor, samt skall hafwa warit erbjuden Professorsbeställning wid twenne utrikes Universiteter, har i und. anhållit att blifwa utnämnd till Extra Ordinarie Entomologie Professor wid Universitetet i Lund. Consistorium Academicum, häröfwer hört, har, med återopande af R. Brefwet d. 24 Juni 1842 rörande en lika beskaffad fråga wid Upsala Universitet, och då, om ock en ytterligare sönderdelning af läroämnen inom nämnde fakultet borde ega rum, Entomologien ej syntes derwid böra företrädeswis ifrågakomma, samt då,

derigenom att en särskild Adjunksbeställning blifwit för sökanden personligen inrättad, till hwilken han äfwen wore utan förslag utnämnd, hans lärdom och förtjenster blifwit belönade på ett sätt, som borde tillfredsställa sökandens anspråk, å ifrågawarande underdåniga ansökning afstyrt nädigt bifall. H. K. H. Akademikansleren har i und. anfört, att H. K. H. nyligen inför R. M:t witsordat Adjunkten Dahlboms förtjenster genom den berömliga verksamhet, han såsom författare i Entomologien utvecklat, och hwarigenom han äfwen utomlands förwärfwat sig ett aktadt namn; att H. K. H., på grund häraf, begärt och erhållit tillstånd till inrättande af en särskild Adjunktur med Intendentenskap i nämnde wetenskapsgren för Dahlbom personligen, hwarigenom han wunnit både ekonomiska fördelar och en utmärkelse, som sällan blifwit någon förunnad; att utnämning till Extraordinarie Professor wanligen varit förbehållen sådana läroämnen, i hwilka antingen Ordinarie Professioner, med föreläsnings- och examinationsrätt, redan varit på stat uppförde, eller behofwet af deras inrättande varit erkänt; att, utan allt afseende på tillämnad föreläsning och examination, tillsätta Extraordinarie Professorer icke så alldeles instämde med de Swenska Universitetens wäsende, samt att H. K. H. derföre ansåge den utmärkta rekommendation, Dahlbom återopat, med tillämpning till härwarande förhållanden, vara i afseende å honom redan uppfyllt. Wid föredragning häraf har R. M:t, på de af H. K. H. Akademikansleren sålunda anförda skäl, icke funnit godt att till ifrågawarande ansökning lemna Nädigt bifall.

Plan till ömsesidigt utbyte af böcker emellan sårskilda stater.

Den oförminskade uthållighet hwarmed Alexander Battemare sedan flera års tid fullföljer utförandet af sin plan till ett ömsesidigt utbyte af böcker, wisar rätt tydligt hwad makt en idé, för hwilken wi äro intagna, kan få öfwer oss. Dr Battemare har först utkastat planen att emellan sårskilda stater organisera ett ömsesidigt meddelande af de åtfylliga föremål, som i deras biblioteker, deras arkiver eller museer äro i större antal förhanden. Dittills har detta projekt, oaktadt den obestridliga nytta som det erbjuder, ännu ej erhållit någon officiel sanktion, och det har derföre, ehuru Battemare gjort densamma till sin lefnads uppgift, ännu allfjemt icke kunnat sättas i werket. För-gåfwes har han år 1836 och 1839 framlagt det för fransyska kamrarna. Han begärde två ting, först att kamrarna skulle ställa till hans disposition ett antal af de för deras räkning tryckta dokumenter, och för det andra, att de skulle utnämna en kommission till pröfwande af det förslag till ett regelmässigt utbyte emellan de sårskilda nationerna, hwilket han will organisera i en stor skala. Den sista plan, som han förelade deputerade kamraren, sträckte sig icke allenast till alster af wetenskap och konst, utan han wille att äfwen wisfa produkter af jorden och industrien skulle inbegripas i detta ömsesidiga utbyte. Begge för-

lagerna emottogs wäl af kamrarna på ett för deras författare ganska smickrande sätt, men hafwa hittills förblifwit alldeles ogransfada. Emedertid är den öfwerenskommelse, som 1838 flöts emellan franska deputerade kammaren och engelska parlamentet och i följd hwaraf man ömsesidigt meddelade hwarandra de wigtigaste tryckta statspapper, till en del att skrifwa på räkningen af den öfwer, som Battemare har utvecklat till förverkligande af sin plan. Detta utbyte af de tryckta dokumenterna emellan de sårskilda nationalsöförsamlingarna har sedan dess år från år erhållit en förre utsträckning, så att det, så widt wi weta, för närwarande är i verksamhet emellan Englands, Frankrikes, Belgiens, Badens, Würtembergs och Portugals ständerförsamlingar. Emedertid har Battemare ej låtit det bero derwid. Han har ej bätwat tillbaka för något offer till winnande af förre utsträckning åt detta första steg. Enkom för detta ändamål har han rest omkring i alla länder. Öfwerallt och till och med i de länder, der, såsom i Turkiet, det wetenskapliga frärowandet finner endast högst ringa understöd, har han knutit förbindelser, som äro af intresse för hans sak. Den sympati, som från alla sidor wisades honom, gaf honom mod att oupphörligt fullfölja sin plan. Så begaf han sig, då en deputerad yttade på tribunen, att det wore önskwärdt, om ett dylikt utbyte af statsdokumenter, sådant det redan egde rum emellan de flesta andra konstitutionella stater, också bleswe inledt med förenta Staterna, strax till Amerika. Här emottogs Battemare med en werklig entusiasm. Wi hafwa haft tillfälle att se det album, som han medfört från sin resa. Man tyder sig icke kunna tro sina ögon, när man ser de otaliga bewisen på den förriusning, som hans förslag wäckte hos Nordamerikannerna, hwilka wi pläga föreställa oss såsom alldeles absorberade af materiella intressen. Nyttan af hans plan firas i långa journalartiklar och i losqwäden. Från Nordamerika begaf Battemare sig desutom till Sawanna, der patriotiska sällskapet war färdigt att träda i förbindelse med honom.

Den stora entusiasm, hwilken detta projekt till ett ömsesidigt bokutbyte emellan sårskilda stater funnit öfwerallt utomlands, synes äfwen verka tillbaka på Frankrike. Efter många förgäfwes steg här Hr Battemare nu ändtligen kunnat förskaffa sig ett betydligt antal af de önskwade statsdokumenterna, och han lagar sig för närwarande, såsom det berättas, till, att personligen bringa dem till deras bestämmeelse. Emedertid kan man ej dölja för sig, att dessa enkla försök blifwa utan stor verksamhet, så länge de icke grundas på en stadig basis. Wi höra att Hr Battemare är sinnad, att för tredje gången wända sig till kamrarna, för att enträget uppfordra dem att i denna wigtiga angelägenhet låta initiativet utgå från Frankrike. (Bl. f. l. 11.)

Notiser:

Rostock. Den 2 och 3 sistl. Oktober hade här nordtyska skolmännens förening sin 10:de församling. Snales 63 ordinarie och extra-ordinarie medlemmar deltog, af hwilka de flesta naturligtwis woro boende i Rostock. De mecklenburgska Gymnasierna woro med undantag af Friedland och Rageburg alla mer

eller mindre representerade; från föreningens aflägsnare område, från Schleswig-Holstein, hade dock ingen infunnit sig; äfwen Hamburgs representanter saknades, endast Lübeck hade äfwen denna gång bewisat sitt lifliga intresse för föreningen. Desså från Stralsund hade wälkomna gäster infunnit sig. — Den första sessionen om morgonen d. 2 Okt. öppnades af detta årets president, Professorn och Directorn Bachmann, med ett kort tal, hwaruti han helsade församlingen wälkommen i Rostock. Derpå höll Professor Ladewig från Neustrelitz ett föredrag öfwer våra latinska grammatikers fel och brister, hwaruti han wisade att wi, trots de berömda framsteg som i sednare tider blifwit gjorda på detta fält, dock hittills hwarken ägde någon ätta wetenskaplig eller brukbar skolgrammatik. Och de hittills gjorda försöken hade just strandat på den klippan, att wilka sammanbinda det oförenliga i wetenskapens fordringar och skolans behof. Diskussionen rörde sig isynnerhet kring denna sednare punkt, huru en god skolgrammatik måste wara beskaffad, särdeles för att tillfredsställa de sårskilda klassernas olika ståndpunkter. Derpå följde ett föredrag af Conrector Gezeius från Parchim öfwer betydelsen af skönhetsfinnets utbildande, hwilket föredrag ej följdes af någon diskussion då författaren till ett annat tillfälle uppföt den frågan, hwad skolan för detta ändamål kunde göra. Derpå talade Dr. Frege från Wismar öfwer förrelarna af den historiska metoden wid fransyska språkundervisningen på gymnasium. Dessa företräden erkändes äfwen från andra håll, och det hänwises derpå, huruledes just derigenom gymnastialärjungens intresse för detta språk låte sig bibehållas lefwande. Mot infastet, att undervisningen i fransyska språket egentligen alldeles icke hörde till gymnasium och blott wore att betrakta såsom en concessjon åt tidens reala fordringar, ställdes den anmärkning, att det till lärjungens fullkomliga utbildning wisserligen wore af stor nytta, om han jemte de gamla språkens egenomliga natur äfwen erhöll äföfningen af ett helt och hållet modernt språks lagar och utveckling, men hwar till wäl intet kunde wara så egnadt som just det fransyska. Till slut öfwerstades sällskapet angenämt genom "den herzlichen Gruß," som Professor F. W. Frische i Rostock bragte föreningen i en liten skrift öfwer Sophocles' tredje skådespelare, med titel: "Können die Philologen bis drei zählen." — Den andra sessionen om eftermiddagen samma dag war företrädeswis egnad åt bespråkandet och ordnandet af föreningens inre angelägenheter. Äfwen förewiste presidenten de från Paris inskickade utmärkta relieftartorne af Bauerkeller, äfwen som de metodiska mecklenburgska skrifsöckerna från Hr J. G. Tiedemanns litografiska anstalt. — Wid den tredje sessionen om morgonen d. 3 Okt. höll först Dr. Drummerstädt från Rostock ett föredrag öfwer den filologiska undervisningen och dess moderna motståndare. Han fränkände icke de nyare angreppen mot filologien allt berättigande, och åföndade att, för att bättre kunna möta dem, gymnasium skulle gifwa lärjungen en fullständig bild af hela forntiden i alla dess riktningar och ej inrymma åt språket någon sårskild företrädesrättighet. Denna åsigt fann, oaktadt allt erkännande af den förartade bild, till hwilken talaren gjort utkast, liflig motfäggelse: skolan kunde ej förverkliga en så ideal filologi, den måste fö-

reträdesvis inifrån sig till språket, i hvilket dock folkets anda klarast uppenbarar sig; i det och genom det öfvar sig på samma gång lärjungens flitverksamhet, hvars väckande och bildande wore en af skolans skönaste uppgifter. Dervå meddelade gymnastikläraren v. Gruber från Stralsund församlingen sina åsigt af latinisk lexikografi, i det han tillika utdelade bland medlemmarna ett specimen af sin metod, och tog i anspråk deras undersöjande wid utarbetandet af en omfattande thesaurus enligt denna plan. Detta lofwades honom strax å någras fda, hvarjemte tillika den strängt historiska metod, hvilken författaren hade följt, fann nästan odeladt bifall; man trodde, att denna metod måste stå i harmoni med den logiska, då språk-anden ej annorlunda än logiskt kunde utveckla sig. Ännu två föredrag följde, af Dr. Neefe från Doberan, öfver wigen af gymnastik-undervisningen i deklamation och aktion, och af Dr. Brandes från Nostock, öfver angreppen mot latin-skrifwandet och talandet. Tid selades att ingå i någon närmare diskussion af desamma, särdeles af det sednare, som lifligt väckt sällskapets intresse. — Andra dagens eftermiddag upptogs angenämt genom besende af Nostocks märkvärdigheter. Wid slutsessionen om aftonen förelästes förhandlingarnes protokoller, hvars snart förväntade tryckning skall lemna en fullständigare bild af sällskapets verksamhet; i stället för den afgående äldre sekreteraren Dr. Haupt från Bismar, waldes Dr. Brummerstädt från Nostock, till nästa församlingsort bestämdes Gutin och till president Profesfor Director Meyer derifrån. — Aftonen samlades sällskapet ännu en gång wid en glad måltid, wid hvilken såsom de förra sällskapliga sammankomsterna, den glada känslan att i en större krets af lifaktinnade embetsbröder blifwa genom personlig beröring mer och mer hemmastadde och derigenom för embetsverksamheten äfwenfom för de egna studierna hafwa wunnit förnyad kraft och högre lust jemte mångfaldig wäckelse och undervisning, lifligt uttalade sig i alla närwarandes lyftade stämning och i talrika toaster. Alla lifwades af gemensam wälsönskan för den fortfarande framgången af en förening, på hvars tillryggalagda första decennium alla deltagare kunde blika med sann tillfredsställelse. (Hamb. Corresp.)

Köpenhamn. Rector Ingerslew i Wiborg har till Kongl. Directionen för Universitetet och de lärde Skoler inlemnadt förslag om föranskaltande af ärliga möten mellan danska skolmän, i lifhet med dem som äga rum emellan norra Tysklands (se berättelsen här öfwan om det i Nostock innew. år). Nämnda förslag har sedermera blifwit infördt i "Fædrelandet" (d. 29 stift. Okt.) för att befordra ämnet till offentlig diskussion. En insändare har dervå tagit till orda (d. 8 Nov.) och jemte erkännande af den af Rector Ingerslew utvecklade stora förmån af dylika sammankomster, wisat huru mycket rikare på gagnande resultat de föreslagna sammankomsterna skulle blifwa om de utwidgades till omfattande af Skandinaviska skolmän. Insändaren yttrar bland annat: "Nagtet saa meget er os ubekendt om de tvende andre nordiske Rigers Undervisningsvæsen, navnlig om det svenske, kunne vi dog være sikre paa, at den fælles Nationalitet og det fælles Sprog maa begrunde en Enhed i Opdragelses- og Undervisningsvæsenet, der ved gjensidig

Meddelelse kun kan bestyrkes og fremhjælpes. Om de norske Skoler vide vi, at de i alt Væsenligt ere indrettede ligesom vore, og det fælles Sprog vil i høi grad lette Lighed i Undervisningen derved, at de samme Lærebøger kunne bruges i begge Lande. Kunde Lighed i de tre Rigers Skolevæsen opnaaes (og Sammenkomster imellem Skolernes Lærere og Bestyrere vilde være et vigtigt Middel dertil), vilde den bringe de Skandinaviske Folk langt nærmere sammen i aandelig Henseende, end hvilket som helst andet Middel; og Enhver, som ønsker en saadan aandelig Enhed af de nordiske Folk, ønsker den Skandinaviske Nationalitet bevaret og styrket, maa da antages at ville bidrage Sit til, at en fælles Opdragelse kan finde Sted.

At Sammenkomster af Skandinaviske Skolemænd ere mulige, vil Ingen kunne betvivle, naar han betænker, at de Skandinaviske Naturforskere og Læger med Held kunne holde Møder hyert andet Aar. Skulde offentlig Understøttelse gjøres fornøden, er der heller ingen Grund til at antage, at denne snarere skulde ubeflyve vid Møder af Skolemænd end af Naturforskere eller Læger; hines Hver er jo lige saa vigtige som disse, og fölgelig Gaynligheden af Ideudwærling for begge Parter lige indlysende."

Anmälan.

Undertecknad, som fortfar att besörja redaktionen af Tidningen *Studier Kritiker och Notiser*, får härmed gifwa den för Svensk literatur intresserade allmänheten tillkänna, att nämnde Literatur-tidning kommer att fortfara under samma namn och yttre skick samt efter samma plan som innevarande år.

Lund d. 9 December 1843.

CARL AUGUST HAGBERG.

Den literära Tidskriften "Studier Kritiker och Notiser" för år 1844, 40 N:ror i 4:o, erhålles på Lunds Post-Contoir för 3 R:dr 40 sk.; på öfriga Post-Contoir med 4 R:dr 8 sk.; hos Herrar Bokhandlare och undertecknad för endast 3 R:dr 16 sk., allt B:ko. Den kringändes Nummervis, erhålles dock äfwen kvartalsvis, häftad i omslag, då sådan önskan vid skeende requisition tillkännagifwes. Herrar Prenumeranter i Lund erhålla sina exemplar sig tillsända utan särskild kostnad; och H:rr Bokhandlare i öfriga städer, som ändock hålla ett bud för böckers kringbäring, vilja sannolikt medgifwa samma beqvämlighet för sina prenumeranter. Lund den 9 December 1843.

C. W. K. Gleerup.

N:r 1 af denna Tidning, fjerdte årgången, utgifwes Lördagen d. 5 Januari.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

